

Draadereprijs

Gewone ereprijs

Verrukkelijke Veronica

Neen, dit is geen bespreking van alweer een nieuw album van Suske en Wiske, maar een ode aan ons allermooiste bloempje, de ereprijs. Mocht ik ooit overwegen een tatoeage te laten plaatsen, het zou zonder twijfel een afbeelding van een van de vele ereprijssoorten zijn. Maar omdat geen enkele tatoeagekunstenaar er ooit in kan slagen de breekbare schakeringen van lichtblauw, hemelsblauw en paarsblauw weer te geven, zal er wellicht nooit een ereprijsje mijn huid sieren.

KRISTEL KEPPENS

Op 1 februari zag ik dit jaar al verscheidene bloempjes van *grote ereprijs* (*Veronica persica*) in bloei staan. Terwijl het nog stenen uit de grond vroom, sierde dit plantje met zijn frêle bloemetjes discreet de wandelpaden in de plantentuin van de Gentse universiteit en bracht ons al een zweempje lentegevoel.

Ereprijs in al zijn diversiteit

Een ereprijs is gemakkelijk te herkennen, als je tenminste de moeite wilt doen om je te bukken of naar beneden te kijken. Want, op *lange ereprijs* na, zijn het allemaal kleine plantjes die je als onoplettende wandelaar gewoon voorbijloopt. Velen onder jullie kennen ongetwijfeld wel *draadereprijs*

(*Veronica filiformis*), die zijn hemelsblauwe bloempjes op draaddunne steeltjes op gelijke hoogte met de grassprietjes in het gazon brengt. Sommige tuiniers noemen draadereprijs ook wel eens 'gazonpest'.

Bijna alle ereprijssoorten hebben een typische bloemkroon met een heel korte, vaak veeleer lichtblauwe buis en een vlakke, blauwe zoom. Het lijkt alsof de bloem vier kroonblaadjes heeft, maar eigenlijk vormen die een geheel en zijn het dus vier slippen van één zoom. De onderste kroonlip is meestal iets kleiner dan de drie andere. Veronica's hebben slechts twee meeldraden die op de kroonbuis ingeplant zijn. In deze kroonbuis vind je bij verschillende soorten ook een haarring terug.

Er zijn soorten die overblijvend zijn zoals *gewone ereprijs* (*Veronica chamaedrys*) en *mannetjesereprijs* (*Veronica officinalis*) en er zijn eenjarige soorten waaronder *veldereprijs* (*Veronica arvensis*) en *vreemde ereprijs* (*Veronica peregrina*).

De bloemetjes kunnen op verschillende plaatsen op de plant staan. Bij onder andere *gewone ereprijs* (*Veronica chamaedrys*) en *bosereprijs* (*Veronica montana*) ontspringen de bloemtrossen in de oksels van de stengelbladeren. Bij *tijmereprijs* (*Veronica serpyllifolia*) en *vreemde ereprijs* (*Veronica peregrina*) zijn de bloemetjes in een eindstandige bloemtros gegroepeerd. De bloemkroon valt na de bloei af, de kelkbla-

Grote ereprijs

Veldereprijs

den blijven staan en gaan tegen de vrucht aan liggen. Omdat de bloemkroon zo spoedig afvalt, wordt ereprijs in Duitsland ook betekenisvol 'Männertreu' genoemd. De vorm van het vruchtje en de kelkbladen zijn vaak bepalend om de soort te kunnen determineren.

Tot 2003 werd ereprijs tot de helmkruidfamilie (*Scrophulariaceae*) gerekend, maar als gevolg van moleculair onderzoek wordt ereprijs nu ondergebracht in de weegbreefamilie (*Plantaginaceae*).

What's in a name?

Over de naamgeving bestaan verschillende theorieën. Sommigen beweren dat de naam afgeleid zou zijn van het Latijnse 'vera una icon', het 'enige ware beeld'. De Heilige Veronica zou het gelaat van de lijdende Jezus gebet hebben met een doek waarop de afdruk van Jezus gelaatstreken achtergebleven zou zijn. Zij droeg een boeketje bloemen en daarop vielen enkele zweetdruppels. Met een beetje fantasie zou je in de bloem van een aantal Veronicasoorten dat gezicht moeten kunnen herkennen.

Een andere mogelijkheid is dat de naam een samentrekking is van 'vere unica (planta)', de 'waarlijke enige plant', wat verwijst naar de medicinale eigenschappen van mannetjesereprijs (*Veronica officinalis*).

Ten slotte kan de naam afkomstig zijn van het Griekse 'fere nike' wat 'de zege aanbrenghend' betekent. Daaruit zou dan ook weer de Nederlandse naam 'ereprijs' te verklaren zijn. Die naam ereprijs zouden de plantjes volgens sommigen te danken hebben aan het feit dat de winnaars van grote toernooien in de Middeleeuwen een krans kregen van deze bloemetjes. Volgens anderen zou een Franse koning die van zijn huiduitslag genas door ereprijs te

gebruiken, het plantje de naam 'Ehrenpreis' hebben gegeven, wat in het Nederlands dan weer ereprijs werd.

Veldereprijs (*Veronica arvensis*)

In België vinden we nog een twintigtal soorten wilde ereprijs. Als we de streeplijsten van de plantenwerkgroep Gent onder de loep nemen, zien we dat we de laatste jaren ongeveer de helft van deze soorten hebben waargenomen. De koploper van het geslacht *Veronica* in onze streeplijsten is ongetwijfeld veldereprijs (*Veronica arvensis*). Die streepten we vorig jaar op twaalf van de zestien tochten en in 2007 op elf van de veertien. Zou dat hoge aantal waarnemingen te danken zijn aan Annie, die een speciale neus heeft voor dit bloempje? Misschien wel, maar als we de verspreidingskaartjes van de verschillende soorten ereprijs in Vlaanderen naast elkaar leggen, is het duidelijk dat het aantal waarnemingen van deze ereprijssoort overal met kop en schouders boven die van de andere uitsteekt.

Veldereprijs is een eenjarig plantje dat bloeit van de vroege lente tot laat in het najaar. Het wortelt heel oppervlakkig en groeit dus zelfs tussen de tegels van opritten en trottoirs. Krijgt het plantje veel voedsel, dan kan het gemakkelijk vijftien centimeter hoog worden en kun je het vaak herkennen aan de kandelaarachtige vorm met boogvormige zijtakken. De bladeren en schutbladeren^[1] onderaan de behaarde stengel zijn eirond en gekarteld, de bovenste schutbladeren zijn smaller en gaafrandig. De heel kleine bloemetjes staan in eindstandige trossen aan zeer korte steeltjes. Ze zijn tamelijk donker hemelsblauw en staan alleen bij volle zon open. Zoals bij de meeste *Veronica's* zijn de doosvruchtjes omgekeerd hartvormig en hebben lange klierharen langs de rand.

De droge vruchttrossen blijven wekenlang aan het plantje hangen.

Dat niet iedereen deze ereprijs een warm hart toedraagt, is me net pijnlijk duidelijk geworden. Het toeval wil dat mijn eigenste dochter op dit moment een werkje moet schrijven over de mogelijke bestrijdingsmiddelen tegen dit fraaie plantje...

Kruidengeneeskunde

De oude kruidenboeken bevelen *Beekpunge* (*Veronica beccapunga*) aan bij scheurbuik, bloedarmoede en darmklachten. De plant bevat looistoffen en is rijk aan jodium en vitamine C. Alle groene delen zijn rauw te gebruiken in slaatjes, maar smaken wel wat bitter. Mannetjesereprijs (*Veronica officinalis*) werd vooral aangeraden bij problemen met de ademhalingswegen, maar zou ook gunstig werken bij spijsverteringsproblemen. De soortnaam 'officinalis' geeft trouwens aan dat het kruid dienst deed als geneeskruid.

[1] Een schutblad is een blad dat onder een bloem of bloeiwijze staat.